

ตัวละครประเภทยมนุษย์เหนือธรรมชาติในนวนิยายเรื่อง “หน้ากากดอกซ่อนกลิ่น” ของแก้วแก้ว*

Supernatural Human Characters in the *Na Kak Dok Son Klin* Novel of Kao Kao

วีรวัฒน์ อินทรพร (Weerawat Intaraporn)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาตัวละครประเภทยมนุษย์เหนือธรรมชาติในนวนิยายแนวจินตนิมิตของแก้วแก้ว โดยบทความนี้นำเสนอผลการศึกษานวนิยายเรื่อง *หน้ากากดอกซ่อนกลิ่น* ซึ่งเป็นนวนิยายเรื่องหนึ่งที่แก้วแก้วใช้กลวิธีการสร้างตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะเหนือธรรมชาติของตัวละครมนุษย์ในนวนิยายที่แก้วแก้วสร้างขึ้นมีความสำคัญต่อโครงสร้างของเรื่อง และมีนัยสำคัญในการเสนอสารของนวนิยาย คือ การเรียนรู้ของตัวละครในการแยกแยะความจริงออกจากความลวง ซึ่งภาวะเหนือธรรมชาติที่เสนอในนวนิยายเปรียบเสมือนปัญญาที่ช่วยให้ตัวละครหลุดพ้นจากความหลงในรูปลักษณ์ภายนอกของคนที่ชอบความเลวร้ายไว้ภายใน นวนิยายของแก้วแก้วจึงไม่ได้เป็นเพียงนวนิยายจินตนิมิตที่น่าเสนอเรื่องราวเหนือธรรมชาติที่ให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านเท่านั้น แต่ยังเป็นนวนิยายที่ผสมผสานลักษณะของนวนิยายแนวสัจนิยมที่น่าเสนอความหมายเพื่อให้ผู้อ่านตระหนักถึงความจริงของชีวิตมนุษย์อีกด้วย

คำสำคัญ : แก้วแก้ว จินตนิมิต ตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติ

* บทความเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “ตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติในนวนิยายของแก้วแก้ว” ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

This article is part of the research project “Supernatural Human Characters in Kao Kao’s Novels” which is funded by Faculty of Arts, Silpakorn University.

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Asst.Prof., Ph.D. Department of Thai, Faculty of Arts, Silpakorn University.

Abstract

The objective of this research is to investigate supernatural human characters in the fantasy novels of Kao Kao. This paper reports on the analysis of *Na Kak Dok Son Klin* (the Tuberos Mask), which is one of the novels that Kao Kao includes supernatural human characters. The results indicate that the super-naturalness of the human characters is of critical importance to the structure of the story and the presentation of the theme. It is an intellectual symbol for the characters' life learning, that is, how to distinguish truth from deception. It helps the characters to emancipate themselves from the illusion of those who disguise their wickedness. As such, Kao Kao's novels are not only fantasy novels that present super-naturalness to entertain readers, but they also integrate features of realist novels which convey crucial messages to make readers realize the truth about human's life.

Key words: Kao Kao, Fantasy, Supernatural human characters

บทนำ

ตัวละคร เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี ยุธัตถ์ บุญสนิท (2538: 36) กล่าวว่า ตัวละครคือ บุคคลสมมุติผู้ทำหน้าที่ให้เรื่องดำเนินต่อไป หรือเป็นผู้ก่อให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเนื้อเรื่อง ในวรรณกรรมหลาย ๆ เรื่อง ผู้อ่านจะจดจำบุคลิก ลักษณะนิสัยและบทบาทของตัวละครเด่น ๆ ในเรื่องนั้นได้เป็นอย่างดี หรือบางครั้งอาจจดจำลักษณะเด่นของตัวละครได้ดีกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ ของเรื่อง เช่น ผู้อ่านอาจจะจดจำพระอภัยมณีตัวละครเอกในวรรณกรรมเรื่อง *พระอภัยมณี* ได้ว่า เป็นเจ้าชายหนุ่มรูปงาม มีความสามารถในการบรรเลงเพลงปี่ เป็นคนเจ้าชู้ ขณะเดียวกันก็เป็นคนใจอ่อนซึ้งสสาร หรืออาจจดจำพมมาน พินิตนันทน์นางเอกในนวนิยายเรื่อง *บ้านทรายทอง* บทประพันธ์ของก.สุรางคนางค์ ว่าเป็นเด็กสาวผู้ทรนง มีจิตใจเข้มแข็ง รักความยุติธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่า “ตัวละครเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของบันเทิงคดี” (สรณัฐ ไตลังคะ , 2560: 83)

ตัวละครประเภทเหนือธรรมชาติ (supernatural character) เป็นตัวละครประเภทหนึ่งที่ปรากฏในวรรณกรรม และวรรณกรรมที่มีตัวละครประเภทนี้ก็อาจจัดให้อยู่ในวรรณกรรมประเภท fantasy ราชบัณฑิตยสถานบัญญัติศัพท์คำนี้เป็นภาษาไทยว่า “จินตนิมิต” โดยให้คำอธิบายว่า “การใช้โลกที่ไม่มีอยู่จริง หรือโลกที่ไม่จริง เช่น แดนสวรรค์เป็นฉากในงานเขียน หรือการใช้ตัวละครที่เหลือเชื่อและไม่จริง...หรือการใช้หลักทางวิทยาศาสตร์ที่ยังไม่มีผู้ใดค้นพบ หรือตรงข้ามกับประสบการณ์ปัจจุบัน ” (พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2545 : 17)

แก้วแก้ว เป็นนักเขียนนวนิยายของไทยอีกคนหนึ่งที่มีนำเสนอตัวละครเหนือธรรมชาติในนวนิยายเกือบทุกเรื่อง ทั้งนี้ แก้วแก้ว เป็นอีกนามปากกาหนึ่งของ ว.วินิจฉัยกุล หรือนามจริงว่าคุณหญิงวินิตา ดิถียนต์ นักเขียนผู้มีผลงานวรรณกรรมสร้างสรรค์เป็นจำนวนมากและต่อเนื่องยาวนาน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้คุณหญิงวินิตา ดิถียนต์เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์

เมื่อปี พ.ศ. 2548 นามปากกาทั้งสองนามปากกานี้คุณหญิงวินิตา ดิถียนต์ใช้เขียนเรื่องที่มีแนวทางต่างกัน กล่าวคือ ว.วินิจฉัยกุลใช้เขียนนวนิยายแนวชีวิต ส่วนแก้วเก้าใช้เขียนนวนิยายแนวเหนือธรรมชาติซึ่งเป็นนวนิยายที่นำเสนอจินตนาการที่ไม่มีอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง เมื่อพิจารณาความหมายของคำว่า “จินตนิมิต” ที่ราชบัณฑิตยสถานกำหนดไว้ ผู้วิจัยพบว่า มีลักษณะตรงกับนวนิยายทุกเรื่องที่ประพันธ์ในนามปากกาแก้วเก้า จึงอาจเรียกนวนิยายของแก้วเก้าได้ว่าเป็นแนวจินตนิมิต (fantasy novel)

คุณหญิงวินิตา ดิถียนต์ใช้นามปากกาแก้วเก้าประพันธ์นวนิยายแนวจินตนิมิตเรื่องแรกคือเรื่อง *แก้วราหู* ตีพิมพ์ในนิตยสารสกุลไทย นวนิยายเรื่องนี้แก้วเก้าสร้างสรรค์ตัวละครและสถานที่สมมุติจากจินตนาการ โดยอาศัยแนวความคิดจากเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในสมัยสุโขทัย ซึ่งคุณหญิงวินิตา ดิถียนต์เล่าว่า ในขณะที่นวนิยายเรื่องนี้ตีพิมพ์อยู่ในนิตยสารสกุลไทยนั้น นามปากกา ว.วินิจฉัยกุลกำลังเริ่มมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของผู้่านในนิตยสารเล่มเดียวกัน (กองบรรณาธิการนิตยสาร Writer Magazine, 2536: 51)

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าความสำเร็จของนามปากกาแก้วเก้าในการประพันธ์นวนิยายแนวจินตนิมิตนี้ มิใช่เพียงมาจากเนื้อหาเรื่องราวที่ถึงพร้อมด้วยจินตนาการอันเหลือเชื่อเท่านั้น แต่ความสำเร็จส่วนหนึ่งน่าจะอยู่ที่ฝีมือของแก้วเก้าในการสร้างตัวละครเหนือธรรมชาติ เพราะแม้จะเป็นตัวละครเหนือธรรมชาติ แต่ตัวละครหลายตัวในนวนิยายที่ประพันธ์ในนามแก้วเก้ามีความสมจริงและดูเหมือนว่ามีชีวิตจิตใจ มิใช่เป็นเพียงแค่ตัวละครเพ้อฝันเท่านั้น

นอกจากจินตนาการที่กว้างไกลของผู้ประพันธ์แล้ว ส่วนสำคัญที่ทำให้แก้วเก้าสร้างสรรค์ตัวละครได้อย่างมีเสน่ห์ก็น่าจะมาจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลอย่างจริงจัง เพื่อให้ตัวละครมีภูมิหลังและบุคลิกลักษณะที่แจ่มชัดสร้างความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ ตัวละครเหนือธรรมชาติหลายตัวยังมีบทบาทเด่นในการนำเสนอแนวคิดของผู้ประพันธ์ ทั้งในด้านการวิพากษ์วิจารณ์ชีวิตมนุษย์ในสังคม การชี้ข้อบกพร่องของมนุษย์ ตลอดจนให้ข้อคิดและการชี้แนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ซึ่งกลวิธีการสร้างตัวละครเหนือธรรมชาติช่วยเอื้อให้มองเห็นข้อบกพร่องของมนุษย์ซึ่งโดยปกติอาจไม่สามารถมองเห็นได้

ตัวละครเหนือธรรมชาติในนวนิยายของแก้วเก้ามีหลายลักษณะ ทั้งประเภทมนุษย์และประเภทมนุษย์ที่มีลักษณะเหนือธรรมชาติ ผู้วิจัยพบว่า ตัวละครเหนือธรรมชาติในนวนิยายของแก้วเก้าที่น่าสนใจคือ ตัวละครประเภทมนุษย์เหนือธรรมชาติ ตัวละครประเภทนี้เป็นตัวละครที่เป็นมนุษย์ธรรมดาต่างกับตัวละครเหนือธรรมชาติประเภทที่เป็นอมมนุษย์ ซึ่งอาจเป็นดวงวิญญาณ ภูตผีปีศาจ สัตว์ที่มีลักษณะเหนือธรรมชาติ หรือเทพยดาและเทพเจ้า แต่ในความเป็นมนุษย์ธรรมดานี้ แก้วเก้าได้สร้างคุณลักษณะเหนือธรรมชาติบางประการให้แก่ตัวละครเพื่อนำเสนอ “สาร” หรือแนวคิดสำคัญของเรื่อง

การสร้างตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติในนวนิยาย ทำให้นวนิยายของแก้วเก้าซึ่งแม้จะเป็นประเภทนวนิยายจินตนิมิต (fantasy novel) แต่จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า แก้วเก้าได้สร้างความสมจริงให้แก่คุณลักษณะเหนือธรรมชาติของตัวละครมนุษย์เหล่านี้ ด้วยการให้คำอธิบายเกี่ยวกับคุณลักษณะที่เหนือธรรมชาติอย่างสมเหตุสมผล และพฤติกรรมของตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติเหล่านี้ก็มีความเป็นมนุษย์ทั่วไปที่ผู้อ่านอาจพบได้จริงในสังคม และเมื่อวิเคราะห์ความสำคัญของการสร้างตัวละครเหล่านี้จะพบว่า แก้วเก้าได้สร้างลักษณะเหนือธรรมชาติให้แก่ตัวละครมนุษย์เพื่อแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมแง่มุมต่าง ๆ นับเป็นกลวิธีการสร้าง

ตัวละครที่มุ่งสื่อสารความหมายบางประการให้ผู้อ่านได้ถูกคิดด้วยเหตุนี้ จึงทำให้นวนิยายของแก้วแก้วมีลักษณะสมจริง ซึ่งนอกจากจะอ่านสนุกแล้วยังได้ข้อคิดในการพิจารณาชีวิตของมนุษย์ในสังคม ดังนั้น อาจนับได้ว่านวนิยายของแก้วแก้วยังมีลักษณะของนวนิยายประเภทสมจริงที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดความจริงในแนวสัจนิยม (realism) ผสมผสานอยู่ในนวนิยายแนวจินตนิมิตด้วย ดังนั้น จึงน่าสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์ให้เห็นลักษณะสำคัญของตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติในนวนิยายของแก้วแก้วให้เห็นเด่นชัด

นวนิยายเรื่อง *หน้ากากรดอกซ่อนกลิ่น* เป็นนวนิยายเรื่องหนึ่งที่ประพันธ์ในนามแก้วแก้ว ผู้ประพันธ์ได้สร้างตัวละครเอกซึ่งเป็นมนุษย์ธรรมดาให้มีลักษณะพิเศษคือ สามารถได้ยินเสียงจากความคิดของคนอื่นในเรื่องได้ ทั้งนี้ เพื่อเสนอแนวคิดที่ว่า บางครั้งคำพูดและการกระทำภายนอกของมนุษย์เป็นสิ่งที่ลวงตา การจะรู้เท่าทันเล่ห์กลของมนุษย์จะต้องใช้ปัญญาในการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ การที่ตัวละครเอกมีคุณลักษณะได้ยินเสียงความคิดของคนอื่นได้นี้ จัดเป็นการสร้างลักษณะเหนือธรรมชาติให้แก่ตัวละครมนุษย์ที่น่าสนใจ เพราะแม้เรื่องราวที่เกิดขึ้นจะไม่สามารถเป็นไปได้จริงในโลกแห่งความเป็นจริง อาจมีผู้แย้งว่า คนที่ได้ยินเสียงความคิดของผู้อื่นอาจมีอยู่จริงก็ได้ แต่เรื่องนี้ก็ยังเป็นเรื่องที่พิสูจน์ได้ยากกว่ามีอยู่จริงหรือไม่ จึงนับเป็นความเหนือธรรมชาติที่แก้วแก้วสร้างขึ้นให้แก่ตัวละคร อย่างไรก็ตาม ความเหนือธรรมชาติที่น่าสนใจในนวนิยายนี้ ผู้ประพันธ์ก็ได้ใช้หลักเหตุผลทางวิทยาศาสตร์มาอธิบายเพื่อให้ความเหนือธรรมชาติที่เกิดขึ้นในนวนิยายเรื่องนี้น่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงขอเสนอผลการวิเคราะห์ลักษณะเหนือธรรมชาติของตัวละครมนุษย์ในนวนิยายเรื่อง *หน้ากากรดอกซ่อนกลิ่น* ในบทความนี้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติในบทความเรื่องนี้เป็นการศึกษาเสนอผลการศึกษานวนิยายเรื่อง *หน้ากากรดอกซ่อนกลิ่น* ของแก้วแก้ว โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ 3 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษากลวิธีการสร้างตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติในนวนิยาย
2. เพื่อศึกษาความสำคัญของความเหนือธรรมชาติของตัวละครมีต่อโครงสร้างของเรื่อง
3. เพื่อศึกษานัยสำคัญของการสร้างตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติกับการเสนอสารของเรื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ตัวบทนวนิยายเรื่อง *หน้ากากรดอกซ่อนกลิ่น* ทั้งนี้ ในการศึกษาวิธีการสร้างตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติในนวนิยาย ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของการวิเคราะห์ตัวละครตามระเบียบวิธีวรรณคดีวิจารณ์ ส่วนการวิเคราะห์โครงสร้างของนวนิยายและแก่นเรื่องใช้กรอบแนวคิดการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องตามผังแสวงหาของ เอ.เจ.เกริมาส (A.J.Greimas) ซึ่งเป็นนักทฤษฎีวิจารณ์แนวโครงสร้างนิยม และจากนั้นจะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการสร้างตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติกับสารหรือความหมายของนวนิยายเรื่องนี้

อนึ่ง คำว่า ตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติ ที่ผู้วิจัยใช้ในงานวิจัยนี้ มีความหมายว่า ตัวละครที่เป็นมนุษย์ธรรมดาทั่วไปในด้านกำเนิด บุคลิกลักษณะนิสัย และความเป็นอยู่ แต่มีคุณลักษณะพิเศษบางอย่างที่เหนือธรรมชาติแตกต่างกับมนุษย์ทั่วไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนวนิยายของแก้วเก้าที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่า มีผู้สนใจศึกษานวนิยายของแก้วเก้าในรูปแบบบทวิเคราะห์ บทความวิชาการ และงานวิจัยในประเด็นต่าง ๆ มาแล้วหลายเรื่อง แต่ยังไม่มีผู้ใดศึกษาเฉพาะตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ของการสร้างตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติกับการเสนอสารสำคัญดังที่ผู้วิจัยสนใจ งานศึกษานวนิยายของแก้วเก้าที่ผ่านมา ได้แก่

การศึกษาที่เป็นบทวิเคราะห์ ได้แก่ บทวิเคราะห์นวนิยายของแก้วเก้า ในหนังสือ *วรรณกรรมวิจารณ์* ของ อิงอร สุพันธุ์วนิช (2547) ในหนังสือนี้มีบทวิเคราะห์นวนิยายของแก้วเก้าจำนวน 11 เรื่องคือ *แก้วราหู จอมนาง จากฝันสู่นิรันดร์ แต่ปางก่อน นางทิพย์ มนตรา เรือนมยุรา ปลายเทียน นาคราช อมตะ และนิรมิต* โดยมุ่งวิเคราะห์นวนิยายของแก้วเก้าในภาพรวมในด้านแนวคิด กลวิธีการสร้างตัวละคร และกลวิธีการสร้างความลึกลับเหนือจริง อิงอร สุพันธุ์วนิชแบ่งการศึกษานวนิยายของแก้วเก้าตามระยะเวลาของการประพันธ์เป็น 2 ช่วงคือ ในช่วงระยะแรกและในช่วงระยะหลัง ได้ข้อสรุปว่า ในช่วงระยะแรกของการประพันธ์นวนิยายแนวนี้ แก้วเก้าจะสร้างเรื่องราวให้น่าสนใจติดตามด้วยการสร้างความลึกลับเหนือจริง เช่น การใช้ของวิเศษ สื่อ หรือพลังจิตเพื่อให้ผู้อ่านติดตามเข้าไปอยู่ในโลกของจินตนาการของผู้เขียน แต่นวนิยายในช่วงระยะหลัง ความซับซ้อนจะเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ด้วยการสร้างตัวละครขึ้นใหม่ผสมผสานไปกับตัวละครในวรรณคดีที่ทุกคนรู้จักกันดี มีการสร้างปมปัญหา เจื่อนไขให้ตัวละครต้องตัดสินใจ สร้างความสนใจใคร่รู้หรือลางบอกเหตุล่วงหน้า รวมทั้งการใช้เวทมนตร์คาถาต่าง ๆ รวมถึงการใช้เรื่องย้อนอดีตหรือการสร้างตัวละครให้มีลักษณะพิเศษ

อิงอร สุพันธุ์วนิชสรุปว่า นวนิยายของแก้วเก้ามีความแปลกใหม่และสร้างสรรค์ ซึ่งจะเห็นได้ว่านวนิยายของแก้วเก้าแม้จะเป็นแนวจินตนิยายแต่ก็แฝงสาระไว้ด้วย ดังนั้น นวนิยายของแก้วเก้าจึงมีคุณค่าทั้งด้านความบันเทิงและให้ข้อคิดแก่ผู้อ่านไปพร้อมกัน

ผลการศึกษาอีกเรื่องหนึ่งเป็นบทความเรื่อง *นวนิยายแนวเหนือธรรมชาติของแก้วเก้า* ของยุรฉัตร บุญสนิท (2530) ในบทความนี้เสนอผลการศึกษานวนิยายของแก้วเก้า 3 เรื่องได้แก่ *แก้วราหู นางทิพย์ และมนตรา* โดยศึกษาในด้านแนวคิด โครงเรื่อง กลวิธีการสร้างความเหนือธรรมชาติให้แก่เรื่อง และด้านวรรณศิลป์ เช่น การลำดับเรื่อง การให้เหตุผลความเหนือธรรมชาติ การคลี่คลายปมของเรื่อง และกลวิธีการสร้างตัวละคร ทั้งนี้ยุรฉัตร บุญสนิทได้เลือกวิเคราะห์ตัวละครสำคัญบางตัวซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเสนอแนวคิดของนวนิยายทั้งสามเรื่องซึ่งเป็นตัวละครทั่วไปที่ไม่ใช่มนุษย์เหนือธรรมชาติ

ส่วนการศึกษาที่เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับนวนิยายของแก้วเก้าที่ผู้วิจัยได้สำรวจพบ ทั้งหมดเป็นวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาในประเด็นที่แตกต่างกันดังนี้ วิทยานิพนธ์เรื่อง *วิเคราะห์นวนิยายเหนือธรรมชาติของแก้วเก้า* ของสะอาด รอดคง (2530) มุ่งศึกษาความเชื่อเหนือธรรมชาติจากนวนิยายที่ตีพิมพ์ระหว่างปี 2525-2529 จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ *แก้วราหู นางทิพย์ แต่ปางก่อน จอมนาง มนตรา*

หนุ่มทิพย์ และ แดนดาว วิทยานิพนธ์เรื่อง *วิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายเหนือธรรมชาติของแก้วแก้ว* ของ กฤษณา วงษ์รักษ์ (2542) มุ่งศึกษาความเชื่อจากนวนิยายที่ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ.2531-2536 จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ *วิมานมะพร้าว* *คนเหนือดวง* *จากฝันสู่นิรันดร์* *นาคราช* *หน้ากาสดอกซ่อนกลิ่น* *ผ้าทอง* และ *นิรมิต* วิทยานิพนธ์เรื่อง *การใช้วิทยาศาสตร์ในนวนิยายของแก้วแก้ว* ของ ศนิชา แก้วเสถียร (2546) เลือกศึกษานวนิยายที่มีการใช้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์อย่างชัดเจนจำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ *นางทิพย์* *จอมนาง* *มนตรา* *แดนดาว* *จากฝันสู่นิรันดร์* *หน้ากาสดอกซ่อนกลิ่น* และ *นิรมิต* โดยศึกษาในแง่การใช้วิทยาศาสตร์ในการสร้างองค์ประกอบของนวนิยาย วิทยานิพนธ์เรื่อง *ฉากในจินตนิยายของแก้วแก้ว* ของ รัชนิกร รัชตตระกูล (2549) ศึกษานวนิยายของแก้วแก้วที่ใช้ฉากซึ่งเป็นดินแดนที่ไม่จริงและดินแดนสมมติในนวนิยายจำนวน 13 เรื่อง ได้แก่ *แก้วราหู* *นางทิพย์* *แต่ปางก่อน* *จอมนาง* *มนตรา* *หนุ่มทิพย์* *นาคราช* *นิรมิต* *เรือนมยุรา* *อมตะ* *เรือนนพเก้า* *ดอกแก้วการะบุหนิง* และ *ปลายเทียน* และได้ศึกษาไปถึงบทบาทและความสำคัญของฉากเหล่านี้ในนวนิยายด้วย วิทยานิพนธ์เรื่อง *การใช้วรรณคดีไทยและวรรณกรรมพื้นบ้านในนวนิยายของแก้วแก้ว* ของ จิรัญย์ วิมุติสุข (2550) ศึกษาอิทธิพลจากวรรณคดีไทยและวรรณกรรมพื้นบ้านที่ปรากฏในนวนิยายตลอดจนกลวิธีที่แก้วแก้วใช้ในการนำวรรณคดีเหล่านั้นมาสร้างสรรค์นวนิยายจำนวน 13 เรื่อง ได้แก่ *แก้วราหู* *นางทิพย์* *มนตรา* *หนุ่มทิพย์* *นาคราช* *เรือนมยุรา* *อมตะ* *เรือนนพเก้า* *ดอกแก้วการะบุหนิง* *ปลายเทียน* *พิมมาลา* *ทางเทวดา* และ *เทวาวาด* วิทยานิพนธ์เรื่อง *นวนิยายจินตนิมิตของแก้วแก้ว : การศึกษาด้านกลวิธีการสร้างเรื่องและการนำเสนอเรื่อง* ของ ดุษฎี แซ่ตัน (2551) ศึกษานวนิยายแนวจินตนิมิตของแก้วแก้วในประเด็นต่าง ๆ 2 ประเด็นคือ กลวิธีการสร้างเรื่องโดยศึกษาจากองค์ประกอบต่าง ๆ ของนวนิยาย และกลวิธีการนำเสนอเรื่องโดยศึกษาจากผู้เล่าเรื่องและวิธีการเล่าเรื่อง

ผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนวนิยายของแก้วแก้วที่รวบรวมมาข้างต้นนี้ ถึงแม้ว่า จะมีการวิเคราะห์ตัวละครในนวนิยายในฐานะองค์ประกอบของเรื่องมาบ้างแล้ว เช่นการศึกษาของอิงอร สุพันธ์วิช งานของยุรฉัตร บุญสินท หรืองานวิจัยของ ดุษฎี แซ่ตันซึ่งได้วิเคราะห์กลวิธีการสร้างเรื่อง โดยชี้ว่ากลวิธีหนึ่งในการสร้างเรื่องในนวนิยายแนวจินตนิมิตของแก้วแก้วคือ การสร้างตัวละครเหนือธรรมชาติ หรืองานวิจัยของรัชนิกร รัชตตระกูล ซึ่งได้วิเคราะห์ฉากในนวนิยายของแก้วแก้วโดยชี้ว่า ฉากมีบทบาทในการสร้างความสมจริงให้แก่ตัวละครเหนือธรรมชาติ หรืองานวิจัยของจิรัญย์ วิมุติสุขซึ่งได้ชี้ว่า แก้วแก้วได้สร้างตัวละครจากวรรณคดีไทยและวรรณกรรมพื้นบ้านซึ่งเป็นการศึกษาในด้านที่มาของตัวละครบางตัว แต่ก็เห็นได้ว่างานวิจัยเหล่านี้ เป็นการศึกษาตัวละครเหนือธรรมชาติในภาพรวม และศึกษาตัวละครเหนือธรรมชาติทุกประเภท ยังไม่มีผู้ใดได้ศึกษาเฉพาะตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติในนวนิยายแนวจินตนิมิตทั้งหมดของแก้วแก้วอย่างละเอียดซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งในนวนิยายของแก้วแก้ว ตลอดจนยังไม่มีการศึกษาให้เห็นสารสำคัญที่ผู้แต่งนำเสนอผ่านการสร้างตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติ ดังที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำเสนอเป็นเนื้อหาสำคัญในงานวิจัยนี้

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การศึกษาของบทความที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. กลวิธีการสร้างตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติในนวนิยาย

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยขอกล่าวถึงกลวิธีการสร้างตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติในนวนิยายเรื่องนี้ โดยจะวิเคราะห์ประเภทความเหนือธรรมชาติในนวนิยาย ภูมิหลังและลักษณะนิสัยของตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติ ลักษณะความเหนือธรรมชาติ ที่มาตลอดจนผลที่เกิดขึ้นกับตัวละครที่มาจากลักษณะความเหนือธรรมชาติ

1.1 ประเภทความเหนือธรรมชาติในนวนิยาย

ลักษณะมนุษย์เหนือธรรมชาติในนวนิยายเรื่องนี้ ปรากฏในตัวละครเอกชายของเรื่องคือ แสนภูมิ ความเหนือธรรมชาติของเขาคือ การรับคลื่นความคิดที่อยู่ในใจของผู้อื่นได้ ความเหนือธรรมชาตินี้เป็นผลมาจากการรักษาด้วยการผ่าตัดสมองเมื่อครั้งที่เขาประสบอุบัติเหตุ ซึ่งอุบัติเหตุครั้งนี้เป็นการวางแผนฆาตกรรมของ มารดาเลี้ยงเพื่อชิงมรดกที่เขาได้รับตกทอดมาจากบิดาผู้วายชนม์

1.2 ภูมิหลังและลักษณะนิสัยของตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติ

แสนภูมิเป็นบุตรของนายสันต์เศรษฐีนักธุรกิจสูงวัย มารดาของเขาเสียชีวิตตั้งแต่เขาอายุสิบสองปี บิดาจึงส่งเขาเข้าเรียนในโรงเรียนประจำชั้นดี และส่งเขาไปศึกษาที่ประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่จบชั้นมัธยมศึกษา เขาจึงไม่เกิดความรู้สึกผูกพันกับบิดามากนัก เมื่อได้ข่าวว่าบิดาสมรสใหม่กับหญิงสาวผู้ซึ่งมีวัยที่แตกต่างกับบิดา ของเขามากเขาก็ไม่ได้สนใจหรือคัดค้าน จนกระทั่งเมื่อได้ข่าวบิดาเสียชีวิตเขาก็จึงกลับมาเมืองไทยเพื่อร่วมงานศพ ของบิดา

ที่สนามบินเขาได้พบกับมาลีวรรณมารดาเลี้ยงมาต้อนรับเขาด้วยมิตรไมตรีที่ดี สร้างความประทับใจ ให้แก่เขามาก ในงานศพของบิดา นางไขแสงป้าของเขาซึ่งเป็นพี่สาวของบิดาได้มาเตือนเขาว่า บิดาของเขา น่าจะ ถูกฆาตกรรมด้วยฝีมือมารดาเลี้ยง แต่เขาไม่เชื่อป้า เพราะลักษณะภายนอกของป้าเป็นหญิงแก่ปากร้าย เจ้า อารมณ์ พุดจาโพงผาง ไม่น่าเชื่อถือ รวมทั้งยังมีผู้บอกเล่าลักษณะนิสัยไม่ดีหลายอย่างของป้าให้เขาฟังอยู่เสมอ ในขณะที่เขาเห็นว่ามารดาเลี้ยงของเขามีท่าทางเป็นคนดีที่น่าเคารพเชื่อถือมากกว่า ผู้ประพันธ์จึงใจที่จะสร้าง ลักษณะขัดแย้งกันระหว่างมาลีวรรณผู้มีบุคลิกสง่างาม น่าเชื่อถือ กับป้า ไขแสงผู้มีบุคลิกลักษณะข่างโวยวาย พุดจาหยาบคาย นับตั้งแต่ปรากฏตัวในนวนิยายครั้งแรกซึ่งเป็นลักษณะขัดแย้งที่แสนภูมิมองเห็นจากการ แสดงออกของตัวละครทั้งสองตัว

ผู้ประพันธ์ได้สร้างตัวละครแสนภูมิให้เป็นชายหนุ่มที่มีความคิดไม่ลึกซึ้ง เชื้อคนง่ายเพียงแค่มองคน จากภายนอก ดังที่เขาเห็นว่านางมาลีวรรณมารดาเลี้ยงเขานั้นเป็นคนดีเพราะมาลีวรรณปฏิบัติต่อเขาอย่าง อ่อนหวานและดูแลเอาใจใส่เขาเป็นอย่างดี ในขณะที่เขาเห็นว่าป้าของเขาที่ชื่อไขแสงเป็นคนไม่ดี เพราะลักษณะ นิสัยของป้าไขแสงที่แสดงออกเป็นหญิงแก่ปากร้าย แก้วแก้วบรรยายถึงลักษณะนิสัยของ แสนภูมิได้อย่างเห็นภาพ ว่า “เขาเป็นคน ‘ง่าย’ และ ‘ซู่’ ต่อการมองทุกสิ่งรอบตัว” (หน้า 211) หรือจากคำพูดของป้าไขแสงที่มักจะ ประณามเขาอย่างตรงไปตรงมาหลายครั้งว่าเขาโง่ ไม่ทันคน เช่น “โง่งเง่า โง่ยิ่งกว่าพ่อร้อยเท่า” (หน้า 28) ซึ่ง

แสนภูมิเองก็คิดว่าตนเองนั้น “รู้ตัวว่าเขาใช้ชีวิตง่าย ๆ ตามใจคนรอบตัวจนเกินไป อาจจะเป็นเพราะเขาไม่ใช่คนประเภทแกร่งกร้าว หรือเอาแต่ใจตัวเองเป็นใหญ่มาก่อน” (หน้า 113) อันที่จริง “ความโง่” ที่ป่าไผ่แสงเดือนสติแสนภูมิอยู่ตลอดเวลา นั้น น่าจะมาลักษณะนิสัยส่วนตัวของเขาคือมีความจริงใจให้แก่ทุกคน ดังความคิดของเขาที่คิดขึ้นได้ในภายหลังว่า

คนอย่างเขาถ้ารู้สึกอย่างไรกับใครแล้วเขาไม่ค่อยได้คำนึงว่าฝ่ายนั้นจะตอบกลับมาด้วยความรู้สึกทำนองเดียวกันหรือไม่ ถ้าเขายินดีที่ได้พบเพื่อนเขาก็มีแต่ความยินดี ไม่เคยนึกว่าอีกฝ่ายจะคิดอย่างอื่นบ้างหรือเปล่า (หน้า 248)

ดังนั้น แสนภูมิจึงไม่รู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมของนางมาลีวรรณและนายสกต์ที่กำลังวางแผนที่จะฆ่าเขาเพื่อหวังมรดกในส่วนที่บิดาตกให้เขาถ้าเขาเสียชีวิต รวมถึงบุคคลแวดล้อมที่ไม่จริงใจกับเขา เช่น รมณีหรือเรมีหญิงอาชีพโสเภณีที่นายสกต์จ้างให้มาหลอกเขาเพื่อพาเขาไปฆ่าโดยการทำให้ดูเหมือนว่าเป็นอุบัติเหตุ เขาก็เชื่อสนิทใจโดยไม่หวาดระแวง หรือเพื่อนสนิทที่เขาไว้วางใจต่างก็ไม่หวังดีกับเขา และมุ่งที่จะหาผลประโยชน์จากเขาทั้งสิ้น เนื่องจากเห็นว่าเขาเป็นลูกเศรษฐี แสนภูมิเองก็ไว้วางใจเพื่อนเสมอ ไม่เคยหวาดระแวง เพราะแสนภูมิไม่สามารถจำแนกการกระทำที่จริงใจกับพฤติกรรมที่หลอกลวงของมนุษย์ได้นั่นเอง

1.3 ลักษณะความเหนือธรรมชาติ

ลักษณะความเหนือธรรมชาติของแสนภูมิเกิดขึ้นเมื่อหลังผ่าตัด แก้วแก้วได้สร้างให้ตัวละครเอกสามารถได้ยินความคิดที่อยู่ในใจของคนอื่นได้อันเนื่องมาจากการผ่าตัดสมองตอนที่เขาประสบอุบัติเหตุ ซึ่งแพทย์ผู้ผ่าตัดเขาได้ทดลองวิธีการผ่าตัดแบบใหม่ให้แก่แสนภูมิ ปรากฏว่าผลการทดลองของแพทย์ประสบความสำเร็จ

ผลจากการผ่าตัด แสนภูมิเริ่มได้ยินเสียงความคิดของคนที่อยู่รอบข้าง ในครั้งแรกเขาคิดว่าเป็นความผิดปกติที่เป็นผลข้างเคียงจากการผ่าตัดสมอง แต่ต่อมาเขาก็ได้เข้าใจว่า สิ่งที่เขาได้ยินนั้นเป็นความคิดที่แท้จริงที่อยู่ในใจของคนคนนั้น เขาจึงได้รู้ว่า สิ่งที่เขาเฝ้ามองคนจากภายนอกเป็นความผิดพลาด เขาจึงได้เรียนรู้ความจริงว่า คนรอบข้างโดยเฉพาะมารดาเลี้ยงและเพื่อนรักของบิดาล้วนเป็นอันตรายและหมายปองชีวิตเขาเพื่อผลประโยชน์ นอกจากเขาจะพบว่านางมาลีวรรณและนายสกต์ไม่จริงใจกับเขาแล้ว เขาก็ยังพบว่าเพื่อนสนิททุกคนที่เขาเคยไว้วางใจ ต่างก็มีพฤติกรรมหน้าไหว้หลังหลอก และคาดหวังที่จะแสวงหาผลประโยชน์จากเขาเช่นกัน ทำให้เขาได้สติและเริ่มระแวงคนรอบตัว ดังที่เขารำพึงว่า

ชายหนุ่มยอมรับว่าเดี๋ยวนี้เขากลายเป็นคนชี้ระแวงเพื่อนมนุษย์ด้วยกันอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ก่อนหน้านั้นเขาไม่เคยสนใจเลยว่าใครคิดอะไร เพราะชีวิตเขาสุดจะราบรื่น สะดวกสบาย ใครจะคิดอะไรก็ไม่เห็นเกี่ยวกับเส้นทางบุญพวบกามะหรือนั่นอยู่แล้ว

มาบัดนี้ โลกพลิกคว่ำถล่มหลายลงไปต่อหน้าเขา แสนภูมิมองหน้าคนทุกคนที่ผ่านเข้ามาในสายตา พร้อมกับสงสัยไม่เว้นวายว่าดวงหน้าที่เขาเห็น รอยยิ้ม สีหน้า แววตา ทุกอย่างคือหน้ากาก อันหนึ่งหรือมิใช่? (หน้า 253)

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ลักษณะความเหนือธรรมชาติที่เกิดขึ้นแก่เขาหลังการผ่าตัด ช่วยทำให้เขาหลุดพ้นจาก “ความโง่” คือการไม่รู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมของมนุษย์ได้ ซึ่งทำให้เขาได้มีความคิดที่ลึกซึ้งขึ้น และได้เรียนรู้ความจริงของโลกมนุษย์ว่า ไม่อาจไว้วางใจใครได้เพียงแค่การพิจารณาจากคุณลักษณะภายนอกอีกต่อไป

1.4 ที่มาของความเหนือธรรมชาติ

ลักษณะเหนือธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับแสนภูมินั้นไม่อาจเกิดขึ้นได้ในโลกแห่งความเป็นจริง แต่ผู้ประพันธ์คือแก้วแก้วก็ได้ใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์การแพทย์มาอธิบายเพื่อสร้างความสมจริง

แก้วแก้วอธิบายว่า นายแพทย์วิเวกผู้ผ่าตัดสมองแสนภูมิจึงทำการรักษาหลังจากที่แสนภูมิประสบอุบัติเหตุ ได้วิธีการผ่าตัดนี้มาจากการไปเรียนต่อที่ประเทศทางแถบทวีปแอฟริกา วิธีการผ่าตัดคือการใส่แทนทาลัมเข้าไปในสมอง อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ว่าวิธีการผ่าตัดที่เขาใช้กับคนไข้จะทำให้คนไข้ทุกคนมีความพิเศษดังแสนภูมิ ดังที่เขาอธิบายให้แสนภูมิฟังว่า

“ไม่เชิงยังงั้นหรอก คุณเป็นหนึ่งในร้อยที่แทนทาลัมทำปฏิกิริยากับประสาทส่วนรับรู้ของคุณจนทำให้รับคลื่นความคิดของคนอื่นได้ คนอื่น ๆ ไม่มีผลอย่างนี้” (หน้า 217)

วิธีการผ่าตัดเช่นนี้ แก้วแก้วให้นายแพทย์วิเวกเป็นผู้อธิบายว่า เป็นวิธีที่ชาวแอฟริกันศึกษาค้นคว้าและถ่ายทอดกันมาอย่างยาวนาน ความเข้าใจของคนทั่วไปคือ ในทวีปแอฟริกาประกอบด้วยชาวเผ่าท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก ชาวเผ่าในแอฟริกาจะมีพ่อมดประจำเผ่าเป็นผู้นำ ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นพ่อมดประจำเผ่าจะมีความสามารถในการอ่านใจคนอื่นได้ซึ่งเป็นลักษณะผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติ แต่ทว่าในนวนิยายเรื่องนี้ผู้ประพันธ์ได้ให้คำอธิบายในเชิงวิทยาศาสตร์ผ่านตัวละครคือหมอวิเวกว่า ความจริงแล้ว อำนาจเหนือธรรมชาตินี้มีขึ้นเกิดจากการดลบันดาลของเทพเจ้า แต่มาจากวิทยาการทางการแพทย์ในการสร้างอำนาจในการปกครองเผ่าให้แก่ผู้ที่ได้รับการคัดเลือก นับว่าเป็นการใช้วิทยาศาสตร์เข้ามาอธิบายความเหนือธรรมชาติของผู้ประพันธ์เพื่อเพิ่มความสมจริง

การอธิบายเหตุผลในเชิงวิทยาศาสตร์ยังปรากฏในดับบทอีกหลายครั้ง ดังเช่น บทสนทนาระหว่างหมอวิเวกกับหมอจอมขวัญ จิตแพทย์อีกคนหนึ่งซึ่งเป็นบทสนทนาที่อธิบายเหตุผลในแง่ของความเป็นไปได้ในเชิงวิทยาศาสตร์ ว่าการได้ยินเสียงความคิดของคนอื่นได้นั้น มาจากความสามารถพิเศษที่จะรับคลื่นความคิดของสมองมนุษย์ตามหลักวิทยาศาสตร์ ผู้ประพันธ์นำเสนอบทสนทนานี้เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่เรื่องราวที่เกิดขึ้นในเรื่อง ดังนี้

“คุณก็รู้นี้ ขณะที่เรานั่งกันอยู่ในห้องนี้ ระหว่างตัวเราคืออากาศว่าง ๆ และความเงียบ ถ้าหากว่าเราไม่พูดอะไร หรือไม่มีใครเปิดเครื่องเสียงอะไรขึ้นมา แต่แท้จริงแล้ว ในห้องนี้มีคลื่นเต็มไปหมด คลื่นแสง คลื่นไฟฟ้า คลื่นวิทยุ อะไรต่อมิอะไร มันวิ่งมากระทบเราหรือวิ่งทะลุเราไปก็มีอยู่ตลอดเวลา...”

“ฉันรู้” หญิงสาวตอบอย่างอดทน “เด็กมัธยมก็รู้”

“แต่เด็กชั้นมัธยมไม่รู้เรื่องข้อหนึ่ง” หมอวิเวกถอนสายตาดูจากความว่างเปล่ามาจ้องหญิงสาวเป้ง “สมองของมนุษย์ส่งคลื่นออกมาตลอดเวลา คลื่นความคิดของคนเราไหลละ เพียงแต่ไม่มีใครจับได้เหมือนคลื่นวิทยุเท่านั้น”

คราวนี้หมอจอมขวัญชักจับทิศทางได้ร่าง ๆ

“แล้วไง?” เธอถามเสียงระแวง

“คุณว่าจะเกิดอะไรขึ้น ถ้าสมองของมนุษย์คนหนึ่งทำหน้าที่เหมือนเครื่องรับสามารถรับคลื่นความคิดของมนุษย์อื่นได้นะ โดยที่เขาไม่รู้ตัว...และไม่เข้าใจ” (หน้า 187)

ดังนั้น ความเหนือธรรมชาติในนวนิยายเรื่องนี้ จึงมิได้มาจากอำนาจลึกลับที่อธิบายไม่ได้ แต่เป็นผลมาจากวิทยาการทางการแพทย์ ซึ่งนับเป็นการสร้างความสมเหตุสมผลให้แก่ท้องเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านเชื่อถือ จึงอาจกล่าวได้ว่า แม้จะเป็นนวนิยายแนวจินตนิมิตที่มีความมหัศจรรย์ แต่แก้วแก้วก็ได้พยายามให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์เพื่อสร้างความสมจริงให้แก่ท้องเรื่อง ความเหนือธรรมชาติจึงมิใช่เรื่องที่เกิดขึ้นอย่างใดก็ตามขนบของการเขียนนวนิยายแนวจินตนิมิต แต่เป็นสิ่งที่สามารถอธิบายได้ตามหลักวิทยาศาสตร์ ลักษณะนี้เป็นลักษณะของนวนิยายแนวสังคมนิยมที่ทุกสิ่งอย่างที่เกิดขึ้นในเรื่องมิใช่เป็นความมหัศจรรย์แต่เป็นเรื่องราวที่สามารถอธิบายได้อย่างมีเหตุผล

1.5 การสิ้นสุดความเหนือธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับตัวละคร

ลักษณะที่สร้างความสมจริงอีกอย่างหนึ่งในนวนิยายเรื่องนี้คือ ความสามารถพิเศษเหนือธรรมชาติในการได้ยินเสียงความคิดคนอื่นที่เกิดขึ้นกับแสนภูมินั้น ไม่ได้คงอยู่ติดตัวเขาตลอดไป เมื่อถึงระยะเวลาหนึ่งความสามารถดังกล่าวนี้ก็จะหมดไปเอง แสนภูมิจึงจะกลับมาเป็นมนุษย์ธรรมดาเช่นเดียวกับมนุษย์ทั่วไปดังที่หมอวิเวกกล่าวแก่แสนภูมิในตอนท้ายเรื่องว่า “แต่หมอลูบบา (ชื่ออาจารย์ชาวแอฟริกันของนายแพทย์วิเวก-ผู้วิจัย) เขาบอกว่า มันจะเสื่อมสภาพภายในสองถึงสามปี ไม่คงทนมากไปกว่านั้น” (หน้า 492)

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า แก้วแก้วได้สร้างลักษณะความเหนือธรรมชาติซึ่งเป็นคุณลักษณะพิเศษนี้ให้แก่ตัวละครที่เป็นมนุษย์สามัญอย่างมีนัยสำคัญต่อเรื่อง ส่วนจะมีความสำคัญอย่างไรนั้น ผู้วิจัยจะได้อธิบายในหัวข้อต่อไป

2. ความสำคัญของความเหนือธรรมชาติของตัวละครมีต่อโครงสร้างของเรื่อง

ในการวิเคราะห์โครงสร้างของเรื่อง จำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์โครงเรื่องของนวนิยายก่อน เนื่องจากโครงเรื่องมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างของเรื่องทั้งนี้ คำว่าโครงเรื่องที่ผู้วิจัยใช้ในที่นี้หมายถึง การจัดลำดับเหตุการณ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องและเป็นเหตุเป็นผลกัน ส่วนโครงสร้างของเรื่องหมายถึง สิ่งที่อยู่ลึกลงไปจากโครงเรื่องอีกทีหนึ่ง เป็นกรอบหรือโครงที่รองรับองค์ประกอบแต่ละส่วนให้เข้ารูป (สรณัฐ ไตลังคะ, 2560 : 51) หรืออาจเรียกว่าโครงสร้างเป็นผลจากการวิเคราะห์โครงเรื่องในระดับลึก

นวนิยายเรื่อง *หน้ากากรักซ่อนกลิ่น* ผู้ประพันธ์นำเสนอเรื่องราวการเรียนรู้พฤติกรรมมนุษย์ของแสนภูมิที่พิจารณาตัดสินคนอื่นเพียงมองจากคุณลักษณะและพฤติกรรมการแสดงออกภายนอกโดยไม่พิจารณาให้ลึกลงไปถึงจิตใจ กว่าที่ตัวละครเองจะรู้ตัวว่าการตัดสินคนจากภายนอกดังที่เขาคิดนั้นเป็นสิ่งที่ผิดพลาด เขาก็เกือบจะเสียชีวิตจากการถูฆาตกรรมโดยคนที่เขาไว้วางใจ ส่วนคนที่เขาคิดว่ามีความร้ายกาจมากเพราะพฤติกรรมที่แสดงออกให้เขาเห็นทำให้เขาคิดเช่นนั้น กลับเป็นฝ่ายคอยช่วยเหลือเขาให้เขารอดพ้นจากอันตรายของบุคคลที่หวังจะทำอันตรายเขาเพื่อผลประโยชน์

ในการลำดับโครงเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้ ผู้ประพันธ์ไม่ได้ผูกโครงเรื่องให้มีความซับซ้อนมากนัก แก้วแก้วเริ่มต้นผูกปมปัญหาในตอนต้นเรื่องด้วยการสร้างตัวละครเอกคือแสนภูมิเพิ่งเดินทางกลับจากต่างประเทศเนื่องจากบิดาเสียชีวิตอย่างกะทันหัน

ปมปัญหาใหญ่ของเรื่องนี้คือความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ โดยมีพื้นฐานจากกิเลสและความโลภในทรัพย์สินเงินทองของมนุษย์ ปัญหาความขัดแย้งนี้ได้ทวีความซับซ้อนขึ้นเมื่อแสนภูมิประสบอุบัติเหตุจาก

การเข้าแข่งรถจักรยานยนต์ ซึ่งอุบัติเหตุครั้งนี้เป็นแผนการของมารดาเลี้ยงที่ร่วมมือกับนายสก็ดเพื่อนรักของบิดา เขาโดยตั้งใจให้เขาเสียชีวิต เพื่อที่ทั้งคู่จะได้อ้างตนเป็นผู้รับผลประโยชน์จากมรดกของบิดาแสนภูมิแทนหากแสนภูมิเสียชีวิต แต่การวางแผนฆาตกรรมเขาไม่สำเร็จ เพราะเขาเพียงแต่ได้รับบาดเจ็บสาหัส และนางไขแสงป้าของเขาได้พาแพทย์เฉพาะทางมารักษาด้วยการผ่าตัดสมองให้แสนภูมิจนเขาฟื้นคืนอันตราย

ในภายหลังเมื่อความจริงเปิดเผยว่าตนกำลังตกอยู่ในอันตราย แสนภูมิจึงพยายามหนีเพื่อให้มีชีวิตรอดจากการตามล่าตัวเขาของกลุ่มคนเหล่านี้ และเขาต้องวางแผนเพื่อเอาชนะความเลวร้ายของนางมาลีวรรณและนายสก็ด โดยมีป้าไขแสง ตลอดจนใบเตยและใบตาลสองพี่น้องที่มาช่วยงานโรงงานน้ำพริกของป้าไขแสงเป็นผู้ช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ

ในที่สุดปมขัดแย้งทั้งหมดก็คลี่คลาย โดยที่แสนภูมิเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะ เขาสามารถเปิดโปงความเลวร้ายของนางมาลีวรรณและนายสก็ดได้สำเร็จ ได้กลับคืนสู่สถานภาพของความเป็นทายาทมรดกที่แท้จริงของบิดาเขาอีกครั้ง

นอกจากนี้เขายังได้เข้าใจความปรารถนาดีอย่างจริงใจของป้าไขแสงซึ่งในตอนแรกเขามองไม่เห็น เพราะพฤติกรรมภายนอกของป้าไขแสงดูเป็นหญิงแก่ปากร้าย พูดจาไม่ไว้หน้าคน และตระหนี่ถี่เหนียวจนน่ารังเกียจ ภายหลังแสนภูมิยังได้ตัดสินใจแต่งงานกับใบเตย หญิงสาวที่มีลักษณะธรรมดาซึ่งเขามองข้ามไปในตอนแรกเช่นกัน เนื่องจากบุคลิกภายนอกเธอมีคุณลักษณะที่ดูเรียบง่ายธรรมดาในทุกด้าน แม้ว่าจะมีความเข้มแข็งและเป็นผู้มีความดีอยู่ภายในก็ตาม เพราะด้วยลักษณะนิสัยของแสนภูมิที่มักชื่นชมคนจากภายนอกมากกว่าที่จะมองให้เห็นเนื้อแท้ ดังที่เขาหลงเสน่ห์เริ่มหญิงขายบริการทางเพศผู้ซึ่งปรุงแต่งบุคลิกภายนอกมาแล้วอย่างดี และเป็นหญิงหลงโลกที่นายสก็ดจ้างมาหลอกลวงเขาไปฆ่าจนเขาเกือบจะเสียชีวิต

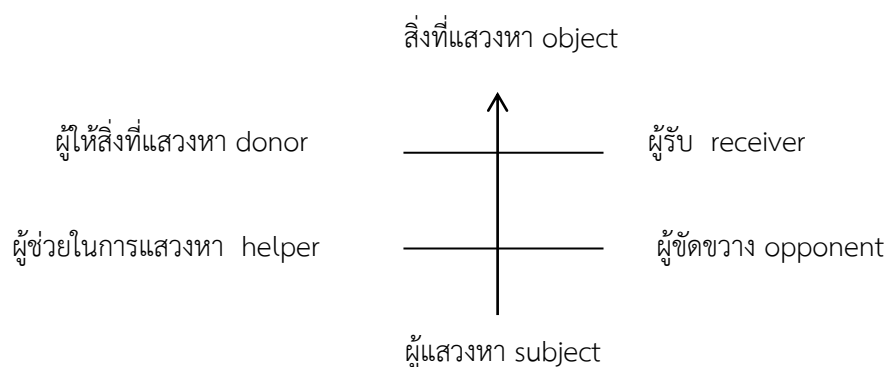
แก่นเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้จึงเป็นเรื่องของการชี้ให้เห็น “เนื้อแท้” ของมนุษย์ว่า การตัดสินใจว่าใครดีใครเลวนั้น ไม่อาจใช้การมองเพียงแค่ “เปลือกนอก” ของคนคนนั้นได้ เพราะมนุษย์อาจซ่อนความเลวร้ายในเบื้องลึกของจิตใจภายใต้คำพูดและการกระทำที่ตกแต่งให้ดูดีเกินความเป็นจริงแก่นเรื่องของนวนิยายนี้จึงได้พยายามชี้ว่า การมองคนจำเป็นต้องใช้ปัญญาเล็งลึกไปถึงถึงเนื้อแท้ของคนคนนั้น

ในการเสนอแก่นเรื่อง นอกจากจะนำเสนอผ่านโครงเรื่องและพฤติกรรมของตัวละครทุกตัวในเรื่องแล้ว แก้วเก้ายังได้แสดงแก่นเรื่องให้เห็นอย่างเด่นชัดจากชื่อเรื่องนวนิยาย ด้วยการใช้คำว่า “หน้ากาก” ซึ่งหมายถึงสิ่งที่มนุษย์ใช้เพื่ออำพรางใบหน้าให้แท้จริง รวมกับคำว่า “ดอกซ่อนกลิ่น” ซึ่งเป็นดอกไม้ที่ใช้สำหรับการอำพรางกลิ่นที่ไม่พึงปรารถนา ดังเช่นในอดีตที่คนไทยนิยมใช้ดอกไม้ชนิดนี้ประดับไว้หน้าโรงศพเพื่อกลบกลิ่นเน่าเหม็นของซากที่อยู่ในโลง ความหมายของดอกซ่อนกลิ่นจึงเป็นอุปลักษณ์ที่หมายถึงการซ่อนความเลวร้ายไว้ภายใน ดังที่ตัวบทอธิบายความหมายของแก่นเรื่องไว้ผ่านคำรำพึงของแสนภูมิซึ่งเป็นตัวละครเอกฝ่ายชายในเรื่อง ดังนี้

คนที่เขาพบ สิ่งที่เขาเห็น ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่อำพรางทั้งสิ้น เป็นหน้ากากแห่งความสวยงามซึ่งบดบังความอัปยศของผู้สวม คำหวานและการเอาอกเอาใจทั้งปวงล้วนเป็นความลวง กลบร่องรอยความเน่าเหม็นเอาไว้ราวกับดอกซ่อนกลิ่นที่เขาแต่งหน้าศพเพื่อกลบกลิ่นอสุก อันไม่พึงปรารถนามนุษย์เป็นอย่างนี้ทุกคนหรือเปล่า? (หน้า ๒๙๙)

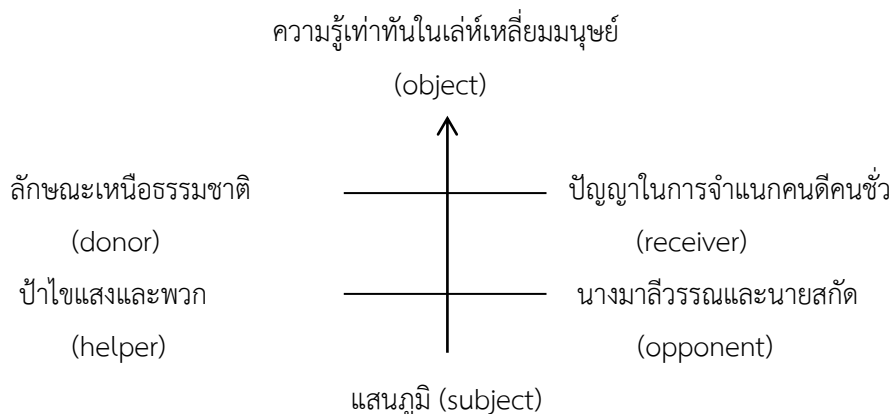
หากพิจารณาโครงเรื่องและแก่นเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้ดังที่กล่าวมาโดยไม่พิจารณาถึงความเหนือธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับแสนภูมิ จะเห็นได้ว่า มีลักษณะของนวนิยายแนวสังคมนิยม คือการพยายามสะท้อนให้เห็นความจริงความลงของมนุษย์ในสังคม แต่สิ่งที่ทำให้นวนิยายเรื่องนี้เป็นนวนิยายแนวจินตนิมิต คือการที่ผู้ประพันธ์กำหนดโครงเรื่องให้การเรียนรู้มนุษย์ของตัวละครเอกผ่านวิธีการที่เหนือธรรมชาติ คือการได้ยิน “เสียงความคิด” ของคนอื่นที่อยู่ใกล้ตัวเขาได้ โดยเสียงที่เขาได้ยินนั้นเป็นความคิดแท้จริงที่ซ่อนอยู่ในใจ เรื่องดังกล่าวนี้เป็นจินตนาการที่ผู้ประพันธ์สร้างสรรค์ขึ้นให้มีลักษณะเหนือธรรมชาติ เพราะกรณีการผ่าตัดสมองให้คนได้ยินเสียงความคิดของคนอื่นได้นั้น ไม่สามารถที่จะเกิดขึ้นได้ในโลกความจริง

อาจกล่าวได้ว่า ลักษณะความเหนือธรรมชาติของตัวละครที่ปรากฏในโครงเรื่องของนวนิยายเรื่อง *หน้ากาสดอกซ่อนกลิ่น* นี้มีความสำคัญแก่โครงสร้างของเรื่องเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เห็นโครงสร้างของ นวนิยาย เรื่องนี้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจะขอประยุกต์ใช้ผังแสวงหาในการวิเคราะห์โครงสร้างของเรื่อง แนวคิดเรื่องผังการแสวงหานี้เป็นแนวการวิเคราะห์ของ เอ.เจ.เกรมาส (A.J.Greimas) ที่ตั้งสมมติฐานไว่ว่านวนิยายโดยทั่วไปมีโครงสร้างของการแสวงหา (quest) ซ่อนอยู่ โดยมีผู้แสวงหา (subject) สิ่งที่แสวงหา (object) ผู้ช่วยในการแสวงหา (helper) ผู้ขัดขวาง (opponent) ผู้ให้สิ่งแสวงหา (donor) และผู้รับ (receiver) ดังแผนผังที่แสดงจากล่างขึ้นบนได้ดังนี้ (นพพร ประชากุล, 2552 : 157)

นพพร ประชากุลอธิบายว่าปัจจัยแต่ละตัวในแผนผังนี้มีลักษณะเป็น “กำลัง” (force) ที่มาปฏิบัติสัมพันธ์อยู่ในกระบวนการเดียวกัน อาจปรากฏอยู่ในรูปตัวละคร วัตถุ ธรรมชาติ ความคิด ความเชื่อ หรือสิ่งอื่น ๆ ที่ผู้วิเคราะห์เห็นว่าสวบบทบาทใดบทบาทหนึ่งในเชิงโครงสร้าง นอกจากนี้ ตัวกระทำเดียวกันอาจสวบบทบาทได้มากกว่าหนึ่งบทบาท (นพพร ประชากุล, 2552 : 158)

เมื่อใช้แนวคิดผังการแสวงหาวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่อง ก็จะพบลักษณะโครงสร้างของนวนิยายเรื่อง *หน้ากากดอกซ่อนกลิ่น* ดังนี้

จะเห็นได้ว่า เมื่อใช้ผังของการแสวงหาวิเคราะห์โครงสร้างของเรื่องซึ่งนับเป็นการวิเคราะห์โครงเรื่องในระดับลึก ทำให้ได้เห็นความสำคัญของการกำหนดให้แสนภูมิ (Subject) ซึ่งเป็นผู้แสวงหา เป็นตัวละครมนุษย์มีลักษณะของความเหนือธรรมชาติอย่างชัดเจน ลักษณะเหนือธรรมชาติจึงเหมือนกับเป็นผู้ให้ (donor) ปัญญาแก่เขาในการจำแนกคนดีชั่วออกจากกันได้ (receiver) ทำให้แสนภูมิสามารถมีความรู้เท่าทันในเล่ห์เหลี่ยมของมนุษย์ ซึ่งอาจนับเป็นจุดหมายปลายทางที่เขาพบ (object) โดยมีป้าไขแสงและตัวละครฝ่ายป้าไขแสงคือใบเตยและใบตาลเป็นผู้ช่วยเหลือ (Helper) ให้เขาไปสู่จุดที่เขาแสวงหาได้ ส่วนนางมาลีวรรณและนายศักดิ์ (รวมทั้งตัวละครอื่นในเรื่องที่มีลักษณะหน้าไหว้หลังหลอก) เป็นเครื่องขัดขวางไม่ให้เขาพบความจริงในตอนแรก (opponent) แต่ในที่สุดเมื่อเขามีปัญญาในการจำแนกคนดีคนชั่วออกจากกันได้ เขาก็ไม่ตกหลุมพรางแห่งความลวงที่บุคคลแวดล้อมเหล่านี้ พยายามที่จะแสวงหาผลประโยชน์จากเขาอีกต่อไป

จากผังแสวงหาซึ่งแสดงโครงสร้างของเรื่องดังกล่าวนี้ ได้ช่วยชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าลักษณะเหนือธรรมชาติตัวละครมนุษย์อย่างแสนภูมิที่ผู้ประพันธ์ได้สร้างขึ้นนี้ มีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับโครงสร้างของเรื่อง น่าสังเกตว่า เมื่อแสนภูมิได้เรียนรู้ความจริงทั้งหมดแล้ว ความเหนือธรรมชาติที่มีก็หมดสิ้นไปเพราะหมดบทบาทต่อตัวโครงสร้างของเรื่องนั่นเอง

นอกจากความเหนือธรรมชาติจะสัมพันธ์กับโครงสร้างของเรื่องแล้ว ผู้ประพันธ์คือแก้วเก้ายังใช้ความเหนือธรรมชาติให้แก่ตัวละครมนุษย์ธรรมดาๆ เพื่อสื่อสารหรือความหมายสำคัญมายังผู้อ่านอีกด้วย ดังที่ผู้วิจัยจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

3. นัยสำคัญของการสร้างตัวละครมนุษย์เหนือธรรมชาติกับการเสนอสารของเรื่อง

“สาร” ในที่นี้ คือความหมายสำคัญที่นวนิยายสื่อถึงผู้อ่าน จากแก่นเรื่องที่เป็นแนวคิดสำคัญของนวนิยายเรื่อง *หน้ากากดอกซ่อนกลิ่น* ที่ได้กล่าวมา คือการชี้ให้เห็นเนื้อแท้ของมนุษย์ อาจวิเคราะห์สารหรือความหมายของเรื่องที่สะท้อนผ่านกลวิธีการสร้างความเหนือธรรมชาติให้แก่ตัวละครมนุษย์ได้ 2 ประการคือการรู้หน้าไม่รู้ใจ : ความจริงภายใต้หน้ากาก และ ปัญญา : เครื่องมือของการจำแนกความจริงจากความลวง

3.1 รู้หน้าไม่รู้ใจ : ความจริงภายใต้หน้ากาก

ในระบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม ในบางครั้งมนุษย์ได้ปรุงแต่งบุคลิกลักษณะภายนอกของตน โดยซ่อนนิสัยและความรู้สึกที่แท้จริงไว้ภายใน เปรียบเสมือนการสวมหน้ากากให้ผู้อื่นเห็น ซึ่งบางครั้งอาจมีคำอธิบายว่าเป็นมารยาททางสังคมอย่างหนึ่ง หรือบางครั้งอาจเพื่อปิดบังความชั่วไว้ภายใน ดังนั้น การพิจารณาตัดสินคนจึงไม่อาจที่จะดูจากลักษณะภายนอกได้ จะต้องดูลึกลงไปให้ถึงจิตใจ แต่โดยทั่วไปมนุษย์ก็มักจะตัดสินบุคคลอื่นจากลักษณะภายนอกที่แต่ละคนแสดงออกมา เช่น พฤติกรรมหรือการแต่งกาย ซึ่งเป็นสิ่งที่เห็นได้ง่ายกว่าจิตใจภายใน

แก้วเก้าได้เสนอสารหรือความหมายสำคัญของนวนิยายในประเด็นนี้ ผ่านการสร้างตัวละครที่แวดล้อมตัวละครเอกอย่างแสนภูมิ อาจจัดแบ่งตัวละครเหล่านี้ได้เป็น 2 กลุ่มคือ ตัวละครกลุ่มที่ปรุงแต่งกิริยาอาการภายนอกแต่ซ่อนพฤติกรรมที่ชั่วร้ายอยู่ภายใน ได้แก่ มาลีวรรณ สกัต เรมี และเพื่อนของแสนภูมิ และตัวละครกลุ่มที่ไม่ปรุงแต่งกิริยาอาการ ได้แก่ ป้าไขแสง ใบเตย

ดังที่กล่าวถึงลักษณะนิสัยของแสนภูมิที่ติดอยู่กับบุคลิกลักษณะภายนอกของคน ในตอนต้นเรื่องก่อนที่จะผ่าตัดเขาจึงพิจารณาจากลักษณะท่าทางภายนอก โดยตัดสินจากสิ่งที่ตามองเห็น ดังเช่น เขาชื่นชมมาลีวรรณและนิกังเกียจป้าไขแสงของเขา เพราะการกระทำที่เขาเห็นภายนอกได้อย่างชัดเจน

น้ำเสียง ท่าทาง และอะไรอีกหลาย ๆ อย่างที่ประกอบขึ้นมาเป็นตัวบ้ำของเขา ทำให้แสนภูมินิกังเกียจ บางทีอาจจะเกิดจากความขัดหูขัดตาในความกระด้างหรือถ้อยคำลูกลี้ลูกลั่น ไม่มีความเมตตาหรืออ่อนโยนอย่างแม่เลี้ยงของเขา ทั้งที่มาลีวรรณเป็นแม่เลี้ยงซึ่งน่าจะขัดแย้งกับลูกเลี้ยง แสนภูมิก็นึกถึงว่าเธอเป็นคนดีงามอย่างหาได้ยาก (หน้า 64)

หรือแม้กระทั่งเพื่อนของเขาหลายคนที่เขาคบหาสมาคม เขาก็มองเพียงลักษณะภายนอก ไม่ได้คิดว่าเพื่อนจะจริงใจกับเขาหรือไม่ แม้ป้าไขแสงจะพยายามชี้ให้เห็นว่า เพื่อนที่เขาคบไม่น่าไว้วางใจเขาก็ไม่เชื่อป้า ดังคำพูดของป้าเขาที่เตือนเขาเรื่องการคบเพื่อน

“แสน” เธอลดเสียงลงนิดหน่อย บอกให้รู้ว่าเป็นเรื่องสำคัญ “ไอ้เพื่อนแกนนัยน์หุ่นยนต์ตามันหลุกหลิก สอดสายไม่อยู่นิ่งเลย คนยังงี้เจ้าเล่ห์แสนกลนะแก เข้าบ้านที่ดูชะยังกะจะปล้นบ้านฉัน แกะรังมันโกงเอาไว้ให้ดี แต่ตัวฉันนะแกอย่าหวัง บาทเดียวมันก็เอาเปรียบฉันไม่ได้” (หน้า 89)

“ชะ! แล้วคนโกงมันต้องคนกระจอก ๆ พวกเดียวนั้นหรือ พวกแต่งตัวดี ๆ วางท่าโก้ ๆ โกงไม่ได้หรือไง” (หน้า 97)

เมื่อเขาสามารถได้ยินเสียงความคิดของคนอื่น เขาจึงได้เรียนรู้ว่า คนเราจะมองกันที่ภายนอกไม่ได้ จะต้องพิจารณาให้ลึกลงไปจิตใจ เช่น มาลีวรรณและสกัตที่แสดงพฤติกรรมเป็นห่วงเป็นใยเขา เรมีหรือธรรมเนียมสาวนทนต์ที่หลอกลวงเขา หรือแม้กระทั่งเพื่อนที่คบหากันมานาน ต่างก็มุ่งหวังผลประโยชน์จากเขา ดังที่เขาคิดว่า

“ผมไม่นึกเลยว่าคนเราจะปั่นสีหน้าหลอกลวงกันได้หนักขนาดนี้ คนบางคนภายนอกเป็นคนดีไม่มีที่ติ แต่ภายในใจอุบาทว์ โหดเหี้ยมเหมือนสัตว์ป่า สัตว์มันฆ่ากันเพื่อเลี้ยงชีวิต แต่คนฆ่ากันเพื่อสนองความโลภของตัวเอง ไม่มีใครจริงใจต่อกันเลยแม้แต่คนเดียว แม้แต่คนที่เราเรียกว่าเพื่อน เอาเข้าจริง มันก็อาจจะเอาเราเปรียบเราทุกอย่าง” (หน้า 338)

ตัวละครอีกตัวหนึ่งที่แก้วเก้าเสนอคือใบตาลพี่ชายของใบเตย บุคลิกภายนอกของใบตาลที่แสดงออกเหมือนเป็นบุคคลไร้ความสามารถ อยู่ในโลกของตัวเอง สื่อสารกับผู้อื่นไม่รู้เรื่อง หลายคนคิดว่าใบตาลเป็นคนปัญญาอ่อน แต่อันที่จริง ใบตาลน่าจะมีความสามารถดั่งเช่นแสนภูมิคือ สามารถอ่านความคิดของคนอื่นออกได้ ตัวบทไม่ได้กล่าวอย่างตรงไปตรงมาอย่างชัดเจน แต่ก็แสดงให้เห็นว่า เขาเป็นคนฉลาดมาก นอกจากนี้ใบตาลยังเป็นคนใช้ของหมอวิเวก ซึ่งก็อาจจะได้รับการผ่าตัดโดยวิธีการเดียวกับแสนภูมิ แต่เนื่องจากใบตาลรู้ว่ามีมนุษย์มักจะสวมหน้ากากเพื่อปิดบังความจริงแท้ภายในของตน ใบตาลจึงแกล้งทำเป็นคนไม่รู้เรื่องเพราะเขารู้ทันมนุษย์ทุกคนในโลกนี้จนไม่ต้องการที่จะพูดกับใคร ๆ และทุกคนต่างก็มองข้ามความสามารถของเขา เนื่องจากการสวมใส่ “หน้ากาก” ความปัญญาอ่อนเพื่อปกปิด “ความรู้เท่าทัน” ในเล่ห์เหลี่ยมมนุษย์ของเขานั้นเอง

แก้วเก้าได้เสนอสารหรือความคิดสำคัญนี้ เพื่อให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงความจริงของมนุษย์ในปัจจุบันที่อาจสวมหน้ากากปิดบังใบหน้าแห่งที่แท้จริง เป็นความจริงในโลกที่คนไม่สามารถล่วงรู้ความคิดของคนอื่นที่ซ่อนในใจได้ เหมือนกับแสนภูมิที่เกือบเอาชีวิตไม่รอด แต่เพราะเขามีความเหนือธรรมชาติเป็นเครื่องมือช่วยให้เขาพ้นจากอันตราย แต่ในความจริงมนุษย์อาจไม่ใช่คดีเหมือนแสนภูมิในเรื่องนี้ ดังนั้น นวนิยายเรื่องนี้จึงเสนอสารเพื่อให้ผู้อ่านระมัดระวังไม่รับด้านตัดสินคนจากภายนอก แต่จะต้องใช้เวลาในการพิจารณา

3.2 ปัญหา : เครื่องมือของการแยกแยะความจริงจากความลวง

นวนิยายเรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นพัฒนาการของตัวละครจากตัวละครที่ไม่รู้ทันมนุษย์ มาสู่การรู้เท่าทันความชั่วร้ายของคนอื่น ผู้ประพันธ์ได้แสดงพัฒนาการของตัวละคร ผ่านภาวะเหนือธรรมชาติ ความจริงที่เขาได้เรียนรู้ภายหลังจากที่เขาได้ภาวะเหนือธรรมชาติ ลักษณะเหนือธรรมชาติที่แก้วเก้าสร้างขึ้นจึงเปรียบเสมือนเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้มนุษย์ของแสนภูมิ ดังแผนผังที่แสดงได้ดังนี้

ข้อความจากตัวบทที่แสดงให้เห็นความรู้เท่าทันมนุษย์ซึ่งเป็นพัฒนาการของตัวละคร ปรากฏหลายครั้ง เช่น

ภาพในสมองเรียงลำดับกันเข้ามา รวากับนิมิตของคนใกล้ตาย

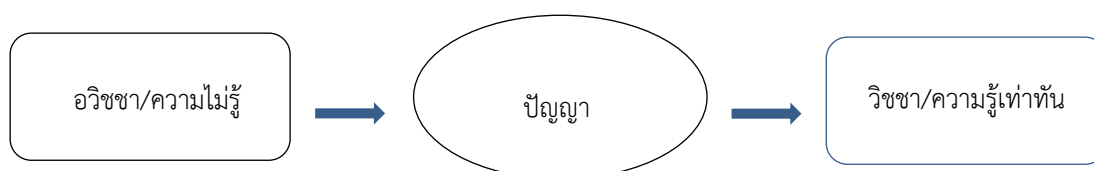
ชายหนุ่มเพิ่งตระหนักว่าแท้จริงแล้วเขาไม่เคยมีใคร ไม่เคยรู้จักใคร ไม่ได้สัมผัสความจริงเลยนับแต่ย่างเท้ากลับมาบนผืนแผ่นดินแม่ (หน้า 248)

ถ้าเป็นเมื่อก่อน แสนภูมิคงคิดว่าบ๊ายบายแสงเพื่อเจอเหมือนอย่างที่เขาเคยคิดทุกครั้งที่เขาพยายามเตือนเขาเรื่องคนทั้งสอง

ตอนนี้เขาเห็นด้วยอย่างไม่มีข้อเถียงเลย (หน้า 298)

หลัง ๆ นี้ ‘เสียง’ ไม่ได้ทำให้เขาหงุดหงิด หวาดกลัวหรือเคียดแค้นด้วยความผิดหวังเหมือนเมื่อก่อนอีกแล้ว แสนภูมิเรียนรู้ที่จะคุ้นเคยกับ ‘เสียง’ เหล่านั้น บางครั้งมันกลายเป็นเพื่อนเขายังกว่าเพื่อนจากมนุษย์ร่วมสังคมเสียอีก (หน้า 385)

หากจะแทนค่าแผนผังที่ผู้วิจัยแสดงไว้ข้างต้น อาจตีความหมายของความเหนือธรรมชาติว่าเป็นปัญญาที่ช่วยให้แสนภูมิหลุดพ้นจากความไม่รู้ จนเกิดความหลงในมายาภาพมาสู่ความรู้เท่าทันชีวิตจะได้แผนผังดังนี้

แผนผังข้างต้น อาจตีความสารหรือความหมายสำคัญของเรื่องได้อีกว่า มนุษย์จะต้องใช้ปัญญาในการกำกับชีวิต ซึ่งจะช่วยให้หลุดพ้นจากอวิชชาหรือความหลงในมายา มาสู่การรู้เท่าทันความหลงในชีวิต ซึ่งจะทำให้พบกับความจริงแท้ ดังที่แสนภูมิได้ค้นพบว่า ความสุขที่แท้จริงไม่ได้อยู่ที่วัตถุภายนอก แต่อยู่ที่การได้ใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองแยกแยะความชั่วความดีออกจากกันได้ ดังความคิดของเขาในช่วงที่เขาได้เรียนรู้ความจริงความหลงผ่านความเหนือธรรมชาติจนสามารถจำแนกคนดีคนเลวจากเนื้อแท้มากกว่าสิ่งที่ปรุงแต่งภายนอกว่า

นี่ก็ ก็นั่นความผันผวนในชีวิตตนเอง ต้องมาอยู่บ้านเล็ก ๆ อย่างหลบลิ้น รวากับเป็นผู้ร้ายหนี้ตำราจ ไม่มีเงินหรือความสะดวกสบายใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ก็เปล่า เขาไม่เคยมีความสุขเท่านี้มาก่อนเลย

ความสุขค่อย ๆ หลังริน ซึมซาบเข้ามาในใจตั้งแต่เมื่อไรแสนภูมิไม่รู้ตัว เมื่อวานนี้เอง เขายังรู้สึกเหงา อ้างว้างเหมือนอยู่คนเดียวในโลก เมื่อเช้านี้เอง เขายังหงุดหงิดที่ต้องซ่อนเร้นหลบตัว แต่พอเวลาล่วงมาถึงตอนนี้ ความขุ่นหมองทั้งหลายก็หายไปหมด กลายเป็นความสุข... สุขจนกระทั่งอยากหยุดดวงตะวันให้ลอยนิ่งอยู่ตรงนี้ ไม่ต้องโคจรให้วันเวลาเคลื่อนคล้อยไปจนทำให้ความสุขตอนนี้เปลี่ยนแปลง (หน้า 421)

บทสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า งานเขียนของแก้วแก้วมีส่วนผสมระหว่างเรื่องจินตนาการกับเรื่องสัจนิยม การสะท้อนภาพชีวิตมนุษย์และสังคม โดยใช้ขนบ (convention) ของนวนิยายแนวจินตนิมิตเพื่อสร้างความมหัศจรรย์ตื่นเต้นสนุกสนาน แต่พร้อมกันนั้น เมื่อสังเคราะห์แนวคิดสำคัญและลักษณะเหนือธรรมชาติของนวนิยาย ผู้วิจัยพบว่า ความเหนือธรรมชาติที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้นให้แก่ตัวละครเป็นเหมือนสัญลักษณ์แห่งปัญญาที่ช่วยให้ตัวละครได้รู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมมนุษย์ พร้อมกันนี้ ตัวบทยังเสนอการวิพากษ์วิจารณ์มนุษย์ในปัจจุบันที่มุ่งจะเอาเปรียบกันในเรื่องผลประโยชน์ จนถึงขั้นโหดร้ายที่จะฆ่ากันได้อย่างโหดเหี้ยม ซึ่งเป็นลักษณะของการเสนอแนวคิดให้ผู้อ่านได้ตระหนัก อันเป็นลักษณะของนวนิยายแนวสัจนิยม แม้ผู้อ่านจะคาดหวังว่าเมื่ออ่านผลงานประพันธ์แก้วแก้วจะได้พบกับนวนิยายแนวจินตนิมิต ที่มีความเหนือจริง สนุกสนาน แต่ก็เห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์ได้สอดแทรกแง่มุมที่สะท้อนให้เห็นชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ การจัดประเภทนวนิยายของแก้วแก้วให้เป็นประเภทนวนิยายแนวจินตนิมิต จึงอาจไม่ตรงกับลักษณะสำคัญของนวนิยาย

ผู้วิจัยเห็นว่า งานของแก้วแก้วหลายเรื่องมีลักษณะใกล้เคียงกับนวนิยายเรื่อง *หน้ากากรักดอกซ่อนกลิ่น* นี้ ได้แก่เรื่อง *อมตะ นิรมิต จงกลกึ่งเทียน ทางเทวดา* คือแก้วแก้วได้สร้างตัวละครเอกเป็นมนุษย์ธรรมดาที่มีภาวะเหนือธรรมชาติ ทั้งนี้ เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้สัจจะของชีวิต เช่น ในเรื่อง *จงกลกึ่งเทียน* ความเหนือธรรมชาติที่เกิดกับตัวละครเอกคือการได้สลั่ววิญญาณไปอยู่ในร่างของคนอีกคนหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้ตัวละครมีพัฒนาการ จากตัวละครที่ขาดปัญญาในการพิจารณาคนแวดล้อมจนเสียรู้และตกเป็นเหยื่อสามที่ไล่เล่ห์เหลี่ยมจากความไวใจคนเป็นเครื่องลวง ให้กลายมาเป็นผู้มีปัญญาในการพิจารณาพฤติกรรมมนุษย์อย่างลึกซึ้งและสามารถเอาตัวรอดจากเล่ห์เหลี่ยมของมนุษย์ลวงเหล่านั้นได้ เป็นต้น

ดังนั้น นวนิยายที่ประพันธ์ในนามปากกาแก้วแก้วแม้ว่าจะมีลักษณะของนวนิยายจินตนิมิตคือมีความเหนือจริงแต่แก้วแก้วก็ได้ผสมผสานความจริงเข้ามาเพื่อเสนอข้อคิดที่เป็นความหมายในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ หากวิเคราะห์ความหมายหรือสารที่สื่อผ่านนวนิยายเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอว่า นวนิยายของแก้วแก้วควรจัดให้เป็นนวนิยายแนวจินตนิมิตสัจนิยม (fantasy realism) มากกว่าที่จะเป็น นวนิยายจินตนิมิตที่มุ่งความมหัศจรรย์ของเรื่องราวแต่เพียงประการเดียว

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การสร้างสรรค์นวนิยายของแก้วแก้วนั้นไม่เพียงแต่จะมุ่งเสนอความบันเทิงสนุกสนานจากเรื่องราวเหลือเชื่อตามจินตนาการของผู้ประพันธ์เท่านั้น แต่ผู้อ่านยังได้รับสาระความคิดของแง่มุมนวนิยายแนวสมจริงอีกด้วยโดยซ่อนอยู่ในการเสนอเรื่องราวเหลือเชื่อจากจินตนาการอย่างแนบเนียน ซึ่งลักษณะนี้นับได้เป็นลักษณะเด่นของนวนิยายของแก้วแก้วที่ใช้กลวิธีการประพันธ์ใหม่ ๆ ในการสร้างสรรค์ผลงานนวนิยายแนวนิยายสืบสานพิภพ

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฤษณา วงษ์รักษ์. (2542). **วิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายเหนือธรรมชาติของแก้วเก้าระหว่างปี พ.ศ. 2531-2536**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- แก้วเก้า, [วินิตา ดิถียนต์,คุณหญิง]. (2552). **หน้ากาสดอกซ่อนกลิ่น**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ทรีบีส์.
- จิรณิษฐ์ วิมุตติสุข. (2550). **การใช้วรรณคดีไทยและวรรณกรรมพื้นบ้านในนวนิยายของแก้วเก้า**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุชนิษฐ์ แซ่ตัน. (2551). **นวนิยายจินตนิมิตของแก้วเก้า: การศึกษาด้านกลวิธีการสร้างเรื่องและการนำเสนอเรื่อง**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวรรณคดีไทย ภาควิชาวรรณคดี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นพพร ประชากุล. (2552). **ยอกอักษร ย้อนความคิด เล่ม 1 ว่าด้วยวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ : อ่าน.
- พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ – ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2545). กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- ยุรฉัตร บุญสิน. (2530). “นวนิยายแนวเหนือธรรมชาติของแก้วเก้า” **ภาษาและหนังสือ**. 19,2. (ตุลาคม 2529 – มีนาคม 2530). หน้า 75 – 86.
- ยุรฉัตร บุญสิน. (2538). **วรรณกรรมวิจารณ์**. สงขลา : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา.
- รัชนิกร รัชตรตระกูล. (2549). **ฉากในจินตนิยายของแก้วเก้า**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศนิชา แก้วเสถียร. (2546). **การใช้วิทยาศาสตร์ในนวนิยายของแก้วเก้า**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สรณัฐ ไตลังคะ. (2560). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สะอาด รอดคง. (2530). **วิเคราะห์นวนิยายเหนือธรรมชาติของแก้วเก้า**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อิงอร สุพันธุ์วนิช. (2547). **วรรณกรรมวิจารณ์**. กรุงเทพฯ : บริษัท แอ็คทีฟ พรินต์ จำกัด.